

Doctrina - Podještědské gymnázium, s.r.o.

Oddíl E – učební osnovy

IX.1.A

DOCTRINA
PODJEŠTĚDSKÉ GYMNÁZIUM

ZEMĚPIS

IX.1.A – Zeměpis

Charakteristika předmětu: ZEMĚPIS v nižším stupni osmiletého studia

---

Obsah předmětu

Zeměpis je součástí vzdělávací oblasti Člověk a příroda. Obsah předmětu má charakter přírodovědný i společenskovedný, umožňuje studentům získávat základní geografické informace, zdroje dat, v praxi aplikovat poznatky z kartografie a topografie. Poskytuje studentům ucelený přírodní obraz Země, přibližuje jim jednotlivé regiony světa i Českou republiku, v souvislostech objasňuje společenské a hospodářské prostředí, klade důraz na práci s mapou.

Zeměpis se svým charakterem prolíná s některými partiemi fyziky, chemie, biologie, dějepisu a také cizích jazyků, podílí se na realizaci průřezového tématu Environmentální výchova, v rámci vztahů mezi fyzickogeografickou a socioekonomickou sférou se zvláštní pozornost také věnuje otázkám životního prostředí.

Časové vymezení předmětu

	vyučovací hodina	cvičení
prima	2	X
sekunda	2	X
tercie	2	X
kvarta	2	X

Organizace výuky

Výuka zeměpisu probíhá v celé třídě v učebně, kde je možno využívat pro větší názornost vedle standardních map a atlasů audiovizuální techniku, příruční knihovnu a počítač s připojením na internet.

V rámci Akce BIPO a některých kurzů jsou využívány praktické příklady orientace v terénu, dle charakteru učiva jsou organizovány exkurze či poznávací zájezdy. Pro výuku jsou používány učebnice zeměpisu a atlasy, různé encyklopedie a internet.

Výchovné a vzdělávací strategie

Studenti získají během studia základní přehled z fyzickogeografické a socioekonomické oblasti, chápou souvislosti a vztahy mezi oběma složkami geografie, pracují s mapou, využívají ji pro získávání poznatků, orientují se podle mapy v terénu, využívají získané dovednosti v praktickém životě. Osvojí si základní geografické pojmy z obou složek, aplikují je do jiných předmětů (biologie, dějepis).

Kompetence k učení

- nabízíme studentům celou škálu aktivizačních metod

IX.1.A – Zeměpis

- vyžadujeme od studentů vyhledávání informací v médiích, na internetu a v dostupné literatuře
- požadujeme od studentů praktické využívání map a atlasů

Kompetence k řešení problémů

- vedeme studenty ke kritickému přejímání informací z různých zdrojů
- vyžadujeme od studentů vyhledávání souvislostí a chápání vztahů mezi geografickými složkami
- podporujeme využívání aktuálních informací a jejich zařazování do výuky
- využíváme mezipředmětových vztahů – propojení s dějepisem, biologií, fyzikou, chemií i s cizími jazyky – a učíme studenty uplatňovat poznatky z těchto oborů při studiu zeměpisu

Kompetence komunikativní

- vedeme studenty k pochopení rozdílu mezi informacemi v médiích, v literatuře populárně naučné či odborné
- vyžadujeme od studentů používání odborné geografické terminologie
- učíme studenty hodnotit práci svou i práci jiných tak, aby postihli její pozitiva i negativa, uměli věcně argumentovat, hledali cestu k nápravě chyb a současně využili klady vlastní práce pro svůj další rozvoj
- podporujeme otevřenou diskuzi mezi studenty, učíme je vysvětlit i obhájit vlastní názor či postoj

Kompetence občanské

- vytváříme u studentů povědomí, že jsou součástí společnosti
- vedeme studenty k tomu, že zeměpis se zabývá i problémy sociálními, ekonomickými, politickými, environmentálními aj.

Kompetence pracovní

- vedeme studenty k pochopení významu geografie a jejímu praktickému využití v běžném životě
-

IX.1.A – Zeměpis

Rozpracování vzdělávacího obsahu vyučovacího předmětu

PRIMA		
Učivo	Očekávané výstupy	Poznámky
Úvod do zeměpisu <ul style="list-style-type: none"> • historie geografie 	<ul style="list-style-type: none"> ○ <i>student vysvětlí základní rozdělení geografie</i> ○ <i>popíše nejdůležitější mezníky v historii velkých zeměpisných objevů</i> 	Využití učiva dějepisu
Země jako vesmírné těleso <ul style="list-style-type: none"> • Země a Sluneční soustava • tvar a velikost Země • pohyby Země a jejich důsledky • časová pásma 	<ul style="list-style-type: none"> ○ <i>student vysvětlí základní pojmy o Zemi a dalších vesmírných tělesech</i> ○ <i>popíše a vysvětlí hlavní pohyby Země a jejich důsledky pro život lidí a organismů</i> ○ <i>spočítá časové rozdíly mezi jednotlivými místy na zeměkouli</i> 	
Kartografie a topografie <ul style="list-style-type: none"> • glóbus a mapa, měřítko mapy • světové strany a orientace mapy • zeměpisné souřadnice, zeměpisná poloha • obsah map 	<ul style="list-style-type: none"> ○ <i>student pracuje s mapou</i> ○ <i>určí na mapě zeměpisnou polohu jakéhokoli místa na Zemi</i> ○ <i>popíše podle mapy fyzickogeografické poměry na pevnině</i> 	
Přírodní sféry: Litosféra <ul style="list-style-type: none"> • zemská kůra • vliv vnějších a vnitřních sil • tvary zemského povrchu 	<ul style="list-style-type: none"> ○ <i>student vysvětlí působení vnějších a vnitřních sil na zemský povrch</i> ○ <i>charakterizuje a popíše základní tvary zemského povrchu</i> 	
Atmosféra <ul style="list-style-type: none"> • všeobecná cirkulace atmosféry • podnebné pásy • podnebí a počasí 	<ul style="list-style-type: none"> ○ <i>student vysvětlí základní složení atmosféry</i> ○ <i>na mapě ukáže hlavní podnebné pásy</i> ○ <i>vysvětlí rozdíl mezi podnebí a počasím</i> ○ <i>objasní nejdůležitější meteorologické hodnoty, vysvětlí základní pojmy na synoptické mapě</i> ○ <i>objasní význam atmosféry pro život na Zemi</i> 	Realizováno PT Environmentální výchova
Hydrosféra <ul style="list-style-type: none"> • rozdělení zásob vody na Zemi • oceány, moře • vodstvo na pevnině 	<ul style="list-style-type: none"> ○ <i>student ukáže na mapě rozdělení oceánů</i> ○ <i>vysvětlí základní hydrogeografické pojmy</i> ○ <i>ukáže na mapě nejvýznamnější řeky a jezera na jednotlivých kontinentech</i> ○ <i>objasní význam vody pro život na Zemi</i> 	Realizováno PT Environmentální výchova
Biosféra <ul style="list-style-type: none"> • přírodní pásy a oblasti • rozšíření rostlinstva na Zemi • rozšíření živočišstva na Zemi 	<ul style="list-style-type: none"> ○ <i>student vymezí na mapě hlavní přírodní oblasti Země</i> ○ <i>objasní vliv lidské činnosti na rozmístění rostlinstva a živočišstva na Zemi</i> 	Využití učiva biologie
Základní charakteristika světadílů a oceánů <ul style="list-style-type: none"> • rozložení kontinentů a oceánů na Zemi 	<ul style="list-style-type: none"> ○ <i>student ukáže na mapě všechny kontinenty a oceány</i> ○ <i>popíše základní fyzickogeografickou charakteristiku</i> 	

IX.1.A – Zeměpis

<ul style="list-style-type: none"> • přehled kontinentů 	<i>jednotlivých kontinentů</i>	
Krajinná sféra a životní prostředí <ul style="list-style-type: none"> • geografie a životní prostředí • ohrožení ovzduší a vodstva • globální problémy společnosti 	<ul style="list-style-type: none"> ○ <i>student objasní význam životního prostředí pro člověka</i> ○ <i>vysvětlí a zdůvodní negativní působení člověka na životní prostředí</i> ○ <i>uvede příklady, kdy člověk naopak přispívá k ochraně životního prostředí na Zemi</i> 	Realizováno PT Environmentální výchova
Cvičení v terénu <ul style="list-style-type: none"> • orientace na mapě • práce s buzolou a mapou 	<ul style="list-style-type: none"> ○ <i>student zvládá orientaci mapy</i> ○ <i>určí světové strany v přírodě</i> 	Praktické činnosti jsou využívány v rámci Akce BIPO

S E K U N D A		
Učivo	Očekávané výstupy	Poznámky
Obyvatelstvo světa <ul style="list-style-type: none"> • světová populace, vývoj • územní rozložení • struktura populace • územní pohyb obyvatelstva • sídla 	<ul style="list-style-type: none"> ○ <i>student vyhledá a objasní základní demografické údaje</i> ○ <i>ukáže na mapě hlavní směry migrace obyvatelstva a vysvětlí jejich příčiny</i> ○ <i>ukáže na mapě významná sídla ve světě i v ČR</i> ○ <i>objasní a vysvětlí základní demografickou terminologii (přírůstek, zaměstnanost, věková struktura, religiozita, jazykové členění atd.)</i> 	
Světové hospodářství <ul style="list-style-type: none"> • vývoj hospodářství • průmyslové oblasti • těžba surovin a energetika • zpracovatelský průmysl • typy zemědělství • světová produkce potravin • doprava • oblužná sféra 	<ul style="list-style-type: none"> ○ <i>student ukáže na mapě hlavní průmyslové oblasti na jednotlivých kontinentech a v ČR</i> ○ <i>popíše hlavní nerostné suroviny a oblasti jejich těžby ve světě</i> ○ <i>charakterizuje nejdůležitější průmyslová odvětví</i> ○ <i>vyjmenuje hlavní zemědělské plodiny a hospodářská zvířata a oblasti jejich produkce, objasní jejich význam pro člověka</i> ○ <i>popíše a na konkrétních příkladech ukáže význam jednotlivých druhů dopravy</i> ○ <i>na příkladech objasní dopad hospodářské činnosti na životní prostředí</i> 	Realizováno PT Environmentální výchova
Regionální společenské, politické a hospodářské útvary <ul style="list-style-type: none"> • vývoj politické mapy světa • politické uspořádání států světa • státy světa podle stupně rozvoje • mezinárodní hospodářské organizace • mezinárodní politické organizace • problémové oblasti současného světa • globalizace světa 	<ul style="list-style-type: none"> ○ <i>student ukáže na mapách jednotlivých světadílů lokality hlavních aktuálních geopolitických změn</i> ○ <i>popíše a objasní politické problémy v konkrétních světových regionech</i> 	
Asie – přehled kontinentu <ul style="list-style-type: none"> • základní charakteristika kontinentu 	<ul style="list-style-type: none"> ○ <i>student porovnává a přiměřeně hodnotí polohu, rozlohu, přírodní,</i> 	Využití učiva dějepisu

IX.1.A – Zeměpis

<ul style="list-style-type: none"> • přehled jednotlivých regionů • charakteristika vybraných modelových států (Indie, Čína, Japonsko) 	<p><i>kulturní, společenské, politické a hospodářské poměry kontinentu, jednotlivých regionů i modelových států</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ○ <i>orientuje se na mapě, lokalizuje nejdůležitější geografické jevy kontinentu, regionů i států</i> 	
<p>Cvičení v terénu</p> <ul style="list-style-type: none"> • orientace na mapě a v terénu • odhad vzdáleností a výšek objektů v terénu 	<ul style="list-style-type: none"> ○ <i>student ovládá základy praktické topografie</i> ○ <i>využívá praktické dovednosti (odhad vzdálenosti a výšky v terénu, orientace)</i> 	Praktické činnosti jsou využívány v rámci výjezdové výuky na Akci BIPO

T E R C I E		
Učivo	Očekávané výstupy	Poznámky
<p>SNS – obecný přehled</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rusko • ostatní země SNS 	<ul style="list-style-type: none"> ○ <i>student porovnává a přiměřeně hodnotí polohu, rozlohu, přírodní, kulturní, společenské, politické a hospodářské poměry regionu</i> ○ <i>orientuje se na mapě, lokalizuje nejdůležitější geografické jevy regionu i jednotlivých států, zařadí je do celosvětového přehledu podle úrovně hospodářství</i> 	Využití učiva dějepisu
<p>Afrika – přehled kontinentu</p> <ul style="list-style-type: none"> • základní charakteristika kontinentu • Afrika islámská • Afrika subsaharská 	<ul style="list-style-type: none"> ○ <i>student porovnává a přiměřeně hodnotí polohu, rozlohu, přírodní, kulturní, společenské, politické a hospodářské poměry Afriky, jednotlivých regionů i modelových států</i> ○ <i>pochopí vliv náboženství a celosvětové politiky na současnou tvář Afriky a charakterizuje ji</i> ○ <i>orientuje se na mapě, lokalizuje nejdůležitější geografické jevy Afriky i modelových států, zařadí hlavní oblasti Afriky podle hospodářské úrovně</i> 	Využití učiva dějepisu
<p>Austrálie a Oceánie – přehled kontinentu</p> <ul style="list-style-type: none"> • obecný přehled kontinentu • Austrálie 	<ul style="list-style-type: none"> ○ <i>student porovnává a přiměřeně hodnotí polohu, rozlohu, přírodní, kulturní, společenské, politické a hospodářské poměry Austrálie, jednotlivých regionů i modelových států</i> ○ <i>popíše historický vliv na politickou tvář kontinentu</i> ○ <i>orientuje se na mapě, lokalizuje nejdůležitější geografické jevy Austrálie, Oceánie i jednotlivých států</i> 	Realizace dílny VODA společně s biologii, fyzikou a chemií
<p>Severní a Jižní Amerika – přehled kontinentů</p> <ul style="list-style-type: none"> • základní charakteristika kontinentů • angloamerická část (Kanada a USA) • Latinská Amerika (Střední Amerika, Amazonie, Laplatské státy, Andské země) 	<ul style="list-style-type: none"> ○ <i>student porovnává a přiměřeně hodnotí polohu, rozlohu, přírodní, kulturní, společenské, politické a hospodářské poměry Severní i Jižní Ameriky, jednotlivých regionů i modelových států</i> ○ <i>popíše a vysvětlí význam USA, vliv této země na celosvětové politické</i> 	Využití učiva dějepisu

IX.1.A – Zeměpis

	<p>dění, význam a dopady hospodářských změn v USA na celosvětovou ekonomiku</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ orientuje se na mapě, lokalizuje nejdůležitější geografické jevy regionu i jednotlivých států, zařadí země regionu podle úrovně hospodářství 	
<p>Polární oblasti</p> <ul style="list-style-type: none"> • Arktida • Antarktida 	<ul style="list-style-type: none"> ○ student se orientuje na mapě, lokalizuje nejdůležitější geografické jevy polárních oblastí 	
<p>Cvičení v terénu</p> <ul style="list-style-type: none"> • orientace na mapě a v terénu • panoramatický náčrt • náčrt pochodové osy 	<ul style="list-style-type: none"> ○ student nakreslí jednoduché panoramatické náčrty krajiny ○ uplatňuje v praxi zásady bezpečného pohybu a pobytu ve volné přírodě 	Praktické činnosti jsou využívány v rámci Akce BIPO

K V A R T A		
Učivo	Očekávané výstupy	Poznámky
<p>Evropa – přehled kontinentu</p> <ul style="list-style-type: none"> • obecný přehled kontinentu • vznik a vývoj Evropské unie 	<ul style="list-style-type: none"> ○ student porovnává a přiměřeně hodnotí polohu, rozlohu, přírodní, kulturní, společenské, politické a hospodářské poměry Evropy ○ orientuje se na mapě, lokalizuje nejdůležitější geografické jevy v Evropě, srovnává význam jednotlivých regionů ○ vysvětlí historický základ evropské integrace a popíše její průběh ve 20. století ○ hodnotí význam Evropské unie pro Evropu, pro jednotlivé státy a pro ČR 	Využití učiva dějepisu
<p>Regiony Evropy</p> <ul style="list-style-type: none"> • státy Evropské unie • ostatní země Evropy 	<ul style="list-style-type: none"> ○ student chápe historické kořeny utváření evropských států ○ porovnává a přiměřeně hodnotí polohu, rozlohu, přírodní, kulturní, společenské, politické a hospodářské poměry jednotlivých států a regionů Evropy ○ vymezí základní politické a ekonomické rozdíly mezi evropskými státy ○ postihne příčiny projevů terorismu a rasové nesnášenlivosti v evropské společnosti ○ orientuje se na mapě, lokalizuje nejdůležitější geografické jevy jednotlivých států 	Využití učiva dějepisu
<p>Česká republika</p> <ul style="list-style-type: none"> • historický vývoj státu • fyzickogeografický přehled • demografie ČR • hospodářství ČR 	<ul style="list-style-type: none"> ○ student hodnotí a přiměřeně porovnává polohu, přírodní poměry, přírodní zdroje, lidský a hospodářský potenciál České republiky v evropském a světovém kontextu ○ využije znalostí z dějepisu k popisu územního i politického formování českého státu 	Využití učiva dějepisu

IX.1.A – Zeměpis

	<ul style="list-style-type: none"> ○ <i>orientuje se na mapě, lokalizuje nejdůležitější geografické jevy</i> ○ <i>uvádí příklady účasti a působnosti České republiky ve světových mezinárodních a nadnárodních institucích, organizacích a integracích států</i>	
Regiony České republiky <ul style="list-style-type: none"> • kraje ČR	<ul style="list-style-type: none"> ○ <i>student lokalizuje na mapách jednotlivé kraje České republiky, hlavní jádrové a periferní oblasti z hlediska osídlení a hospodářských aktivit</i> ○ <i>vymezí a lokalizuje místní region</i> ○ <i>hodnotí na přiměřené úrovni přírodní, hospodářské a kulturní poměry místního regionu, možnosti dalšího rozvoje, přiměřeně analyzuje vazby místního regionu k vyšším územním celkům</i>	